

Geotermiskt vatten

Risk och erfarenhet

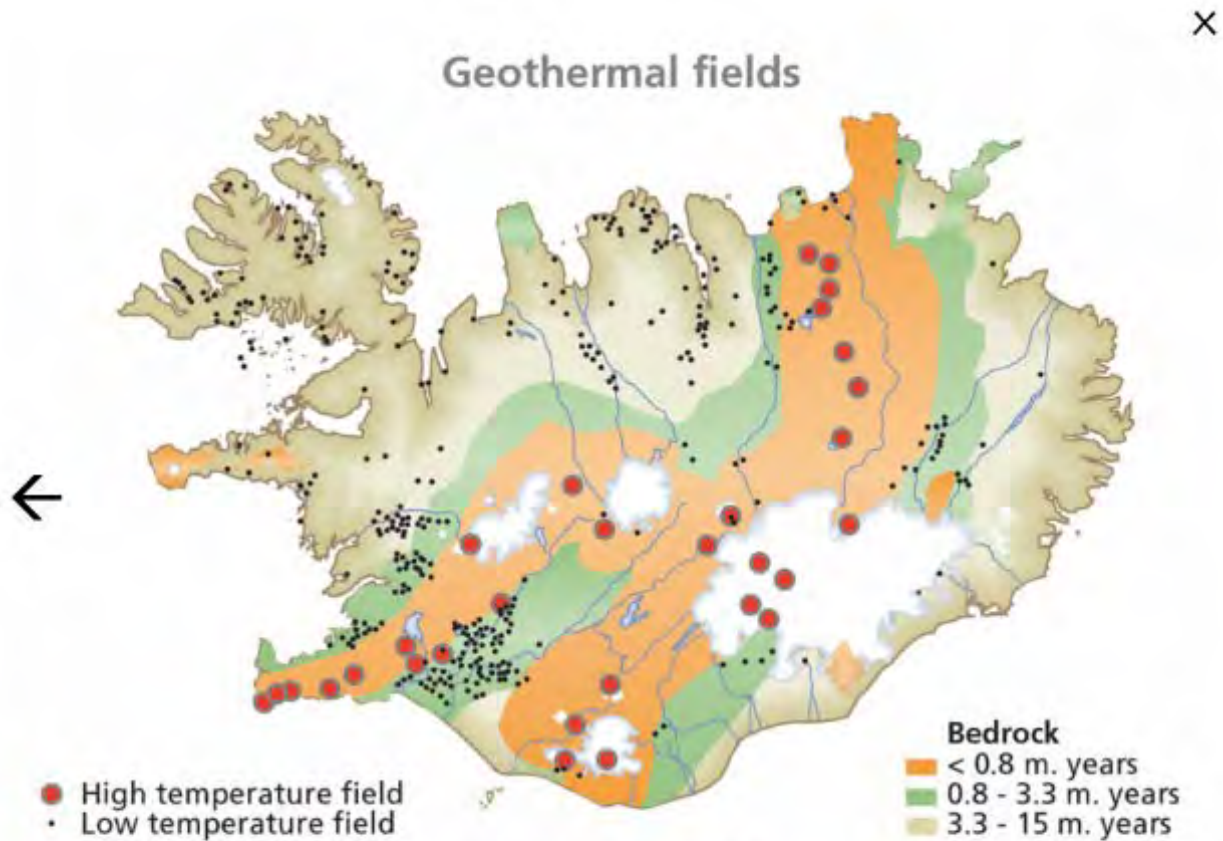
Seminarium Djurönäs 27.-29. 8. 2013

Jón Sigurjónsson / Sigurður Ingi Geirsson

Föredragsämne

- Nesjavellir geotermiskt fjärvärmensystem
- Rörledningen från Nesjavellir till Reykjavik och Grafarholts reservoar
- Geotermiska vattens kemiska sammansättning
- Val av rörmaterial vs vattenkemi
- Vattenskader, typer, orsaker och statistik
- Sammanfattning och resultat

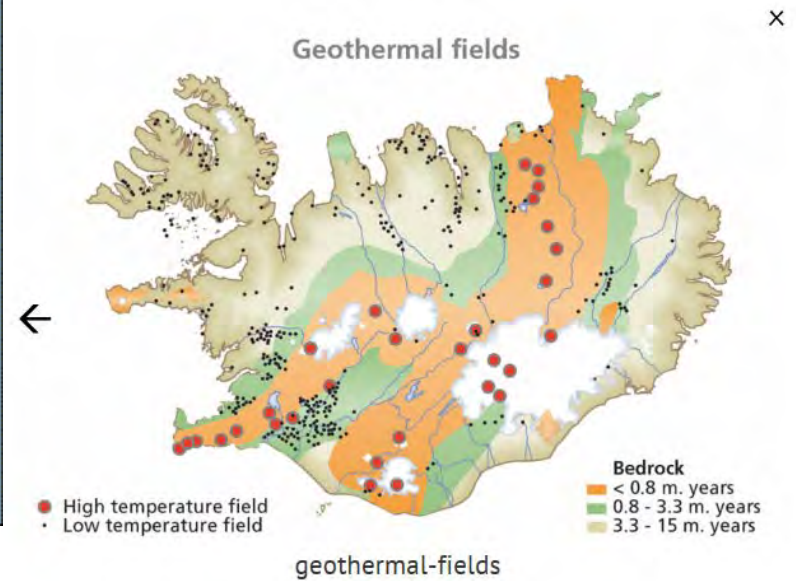
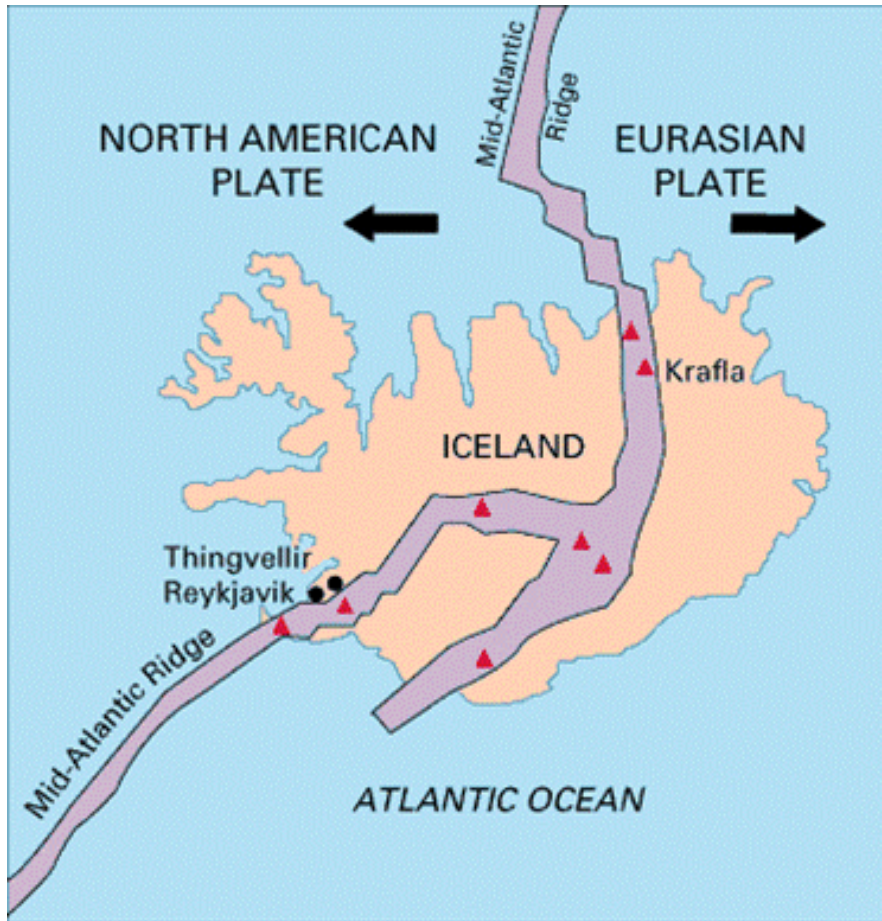
Fjärvärme, översiktskarta

geothermal-fields

Mynd 1 af 1

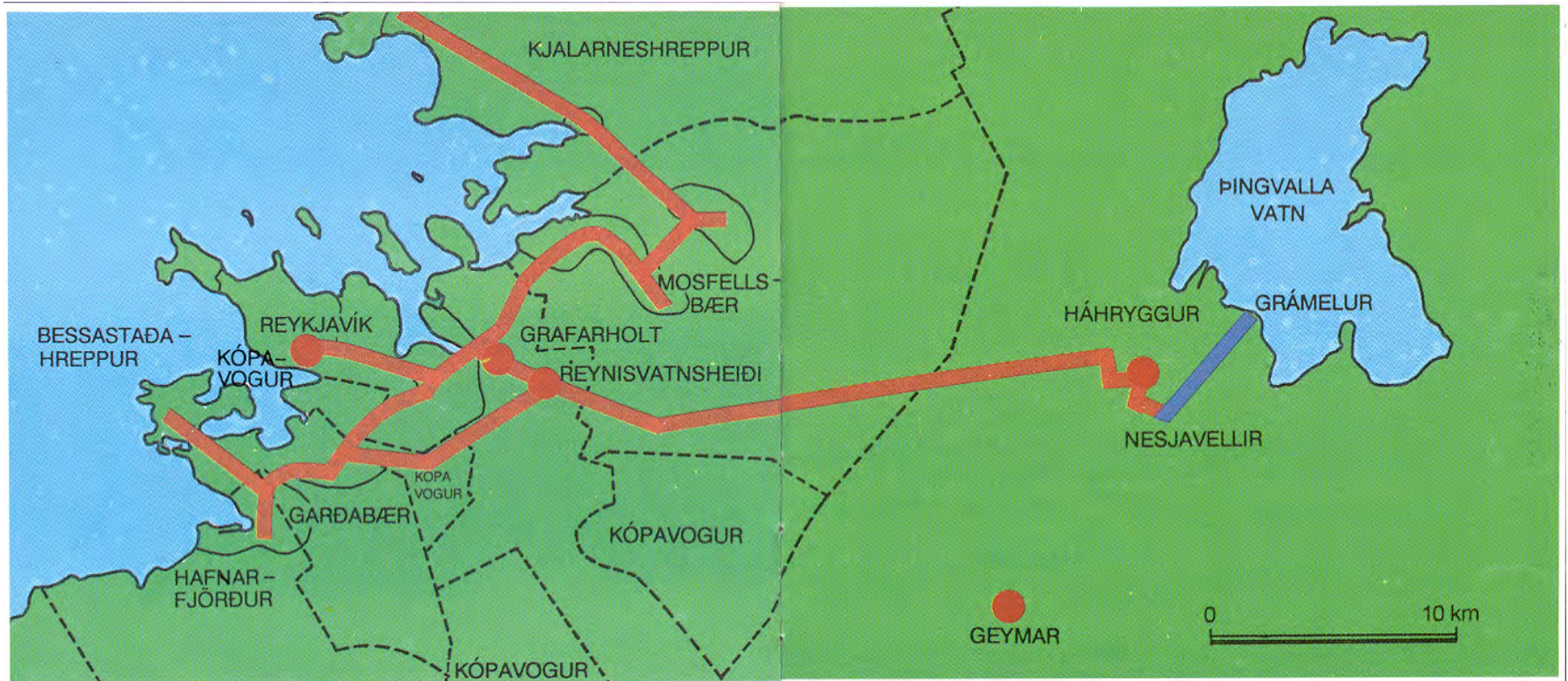
Fjärvärme, översiktskarta

geothermal-fields

Mynd 1 af 1

Nesjavellir fjärvärmenät, översigtskarta

Nesjavellir och Þingvallavatn

Nesjavellir „powerhouse“

Nesjavellir rör med varmt vatten

Ånga sprutas ut från borrhål

Rörledning från Háhryggur till Reykjavík

- Rördimension $\phi 900$ mm
- Vatten ≤ 1850 l/s
- Vattenhastighet ca. 5 km/h
- Lengd 22,7 km
- Höjdskillnad 266 m
- Temperaturfall **1-2°C**
- Ledningsmaterial av stål
- Isolering mineralull/polyurethan
- Yterst aluminium-/plast-skyddskåpa

Djurönäs 2013

Háhryggur, reservoir

Reservoir för varmt vatten på Grafarholt

Varmt vatten från Nesjavellir

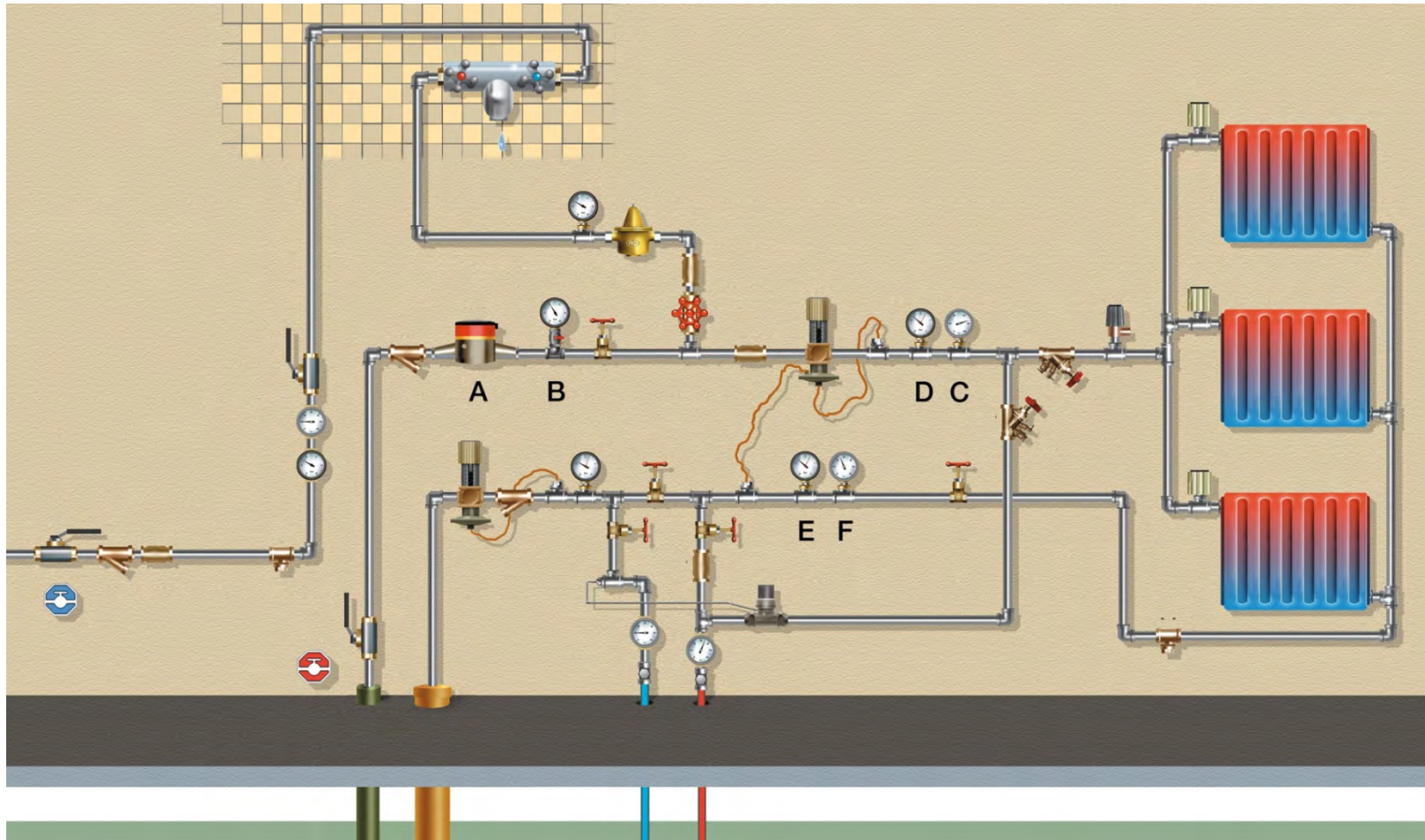
- **Kemisk sammansättning och syre**

- pH- värde **8,5**
- CO₂ 33,7 mg/l
- O₂ **0**
- Cl 15,7 mg/l
- H₂S **0,57** mg/l
- Ca 8,76 mg/l
- Mg 5,01 mg/l
- SiO₂ 43,9 mg/l
- F 0,19 mg/l

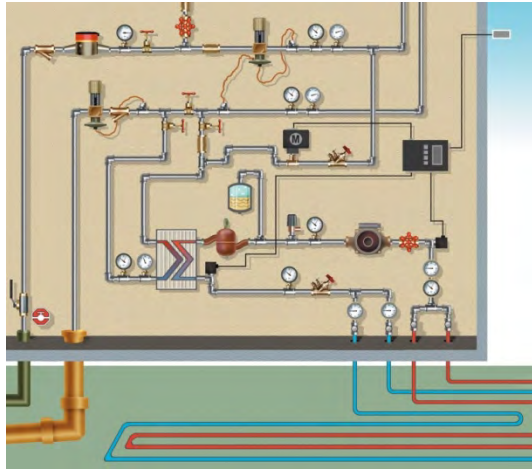

Djurönäs 2013

Principschema över husvärmesystem

Snösmeltning och varmvattenbassäng

Ledningsmaterial vs vattenkemi

lagnaival.is

Kemisk sammansättning och syre

- pH- värde 8,5
- CO₂ 33,7 mg/l
- O₂ 0
- Cl 15,7 mg/l
- H₂S 0,57 mg/l
- Ca 8,76 mg/l
- Mg 5,01 mg/l
- SiO₂ 43,9 mg/l
- F 0,19 mg/l

Lagnaefni sem mælt er með án skilyrða.	
Efni	Athugasemdir
Stálofnar	Hentar.
Pottofnar	Hentar.

Lagnaefni sem hægt er að nota ef vissum skilyrðum er fullnægt.	
Efni	Athugasemdir
Svart stál	Getur hentað, þar sem engin hættu er á utanaðkomandi raka. Hættu er á tæringu utan frá, ef raki kemst að rörunum. Notið ekki í dreifbýli eða smærri bæjum þar sem langar lagnaleiðir eru úr plasti.
Galvaniserað stál.	Getur hentað, þar sem engin hættu er á utanaðkomandi raka. Hættu er á tæringu utan frá, ef raki kemst að rörunum. Notkun galvanhúðaðra röra getur valdið útfellingu sinksambanda í ofnlökum o.þ.h.
Ryðfrítt AISI 316 stál.	Getur hentað, ef tekið er tillit til hættu á tæringu utan frá. Tæring myndast ef raki kemst utan á rörin og vatnshitastig er yfir um 65°C. Við þau skilyrði þurfa ryðfríar lagnir að vera aðgengilegar og helst sýnilegar, þannig að hægt sé að sjá hvort hrúður er að myndast utan á rörunum t.d. við samskeyti. Þéttihringir í þrýstítengjum og/eða lóðmálmar þurfa að þola áætlað vatnshitastig.

Lagnaefni sem ekki er mælt með notkun á.	
Efni	Athugasemdir
Ryðfrítt AISI 304 stál.	Ekki mælt með vegna hættu á tæringu utan frá.
Kopar (og mismunandi lóðmálmar)	Ekki ráðlagt vegna hættu á tæringu innan frá.
HD-PE	Ekki ráðlagt vegna hitastigs vatnsins.
MD-PE	Ekki ráðlagt vegna hitastigs vatnsins.
PP	Ekki ráðlagt vegna hitastigs vatnsins.
PB	Ekki ráðlagt vegna hitastigs vatnsins.
PEX	Ekki er mælt með við hitastig yfir 70°C.
Álplast	Ekki er mælt með við hitastig yfir 70°C.
Alófnar	Ekki mælt með vegna pH-gildis eða brennisteins.

Vattenskader hos isländska försäkringsbolag 2012

Total ersättning
Euro 11.200.000

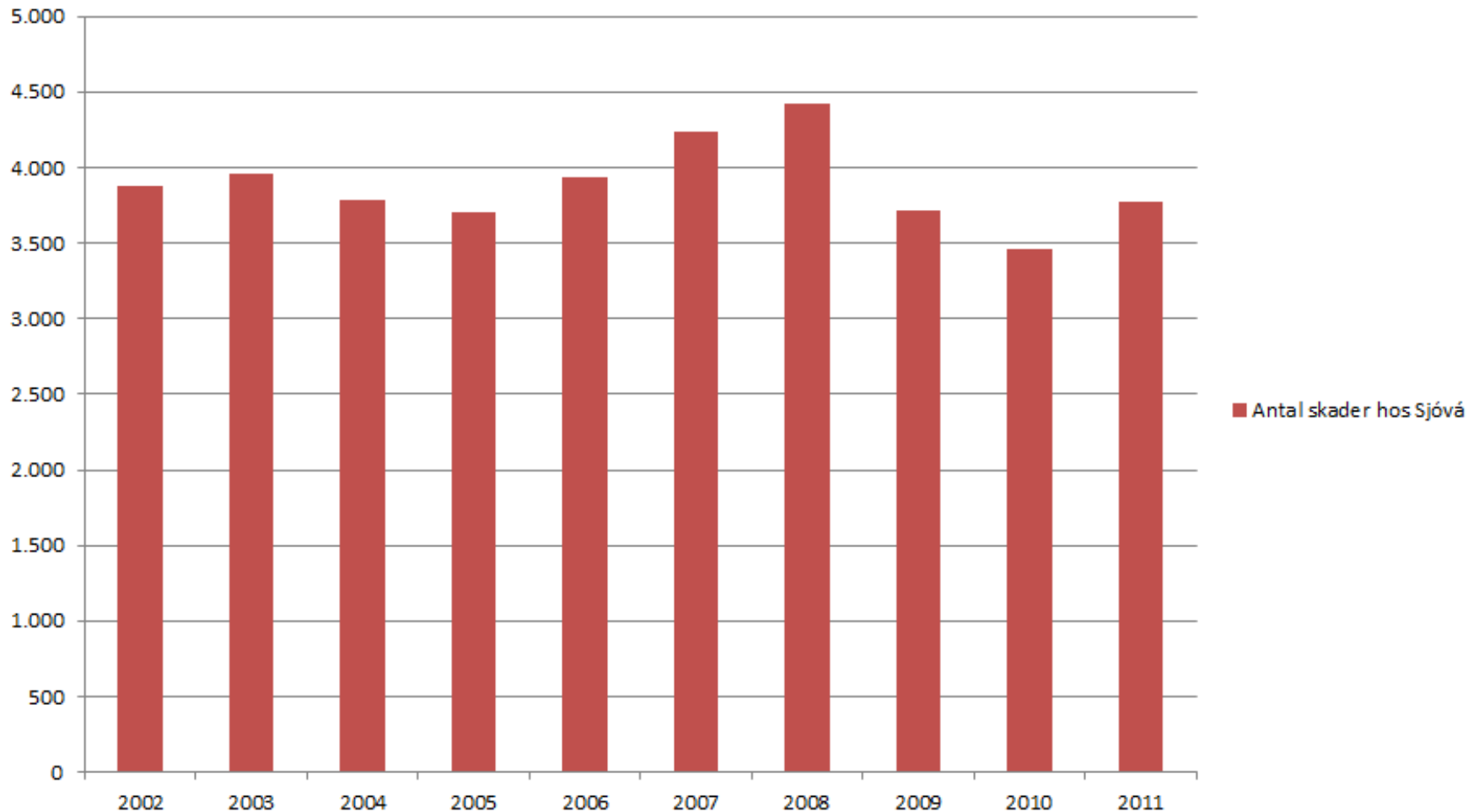
Fastighets-, husförening- och sommarhusförsäkringar

Vattenskader 2003

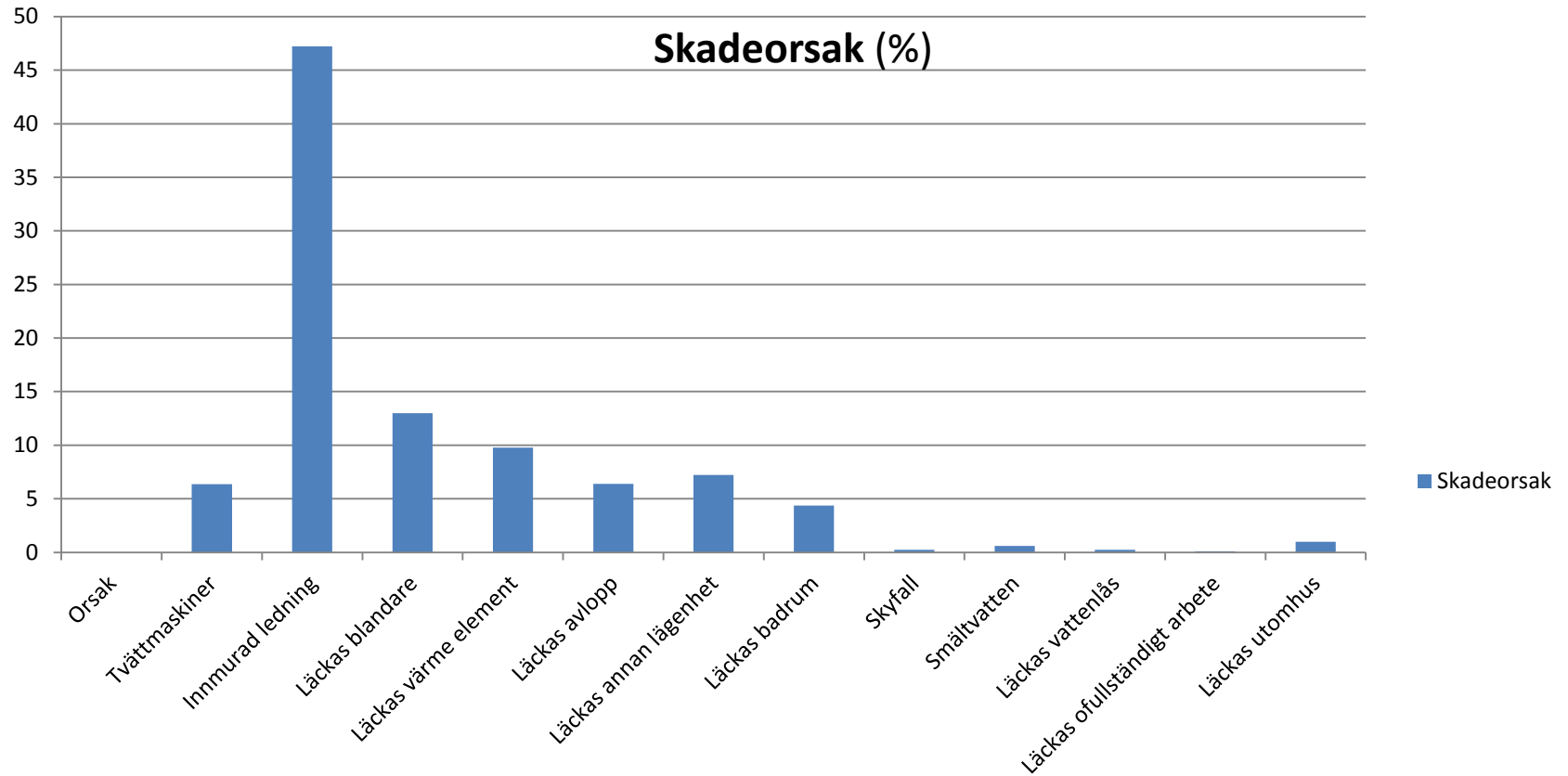
- Beräknad kostnad av vattenskader hos isländska försäkringsbolagen for år 2003 var Euro 5,6 millioner.
- Framräknad till desember 2012 med hänsyn till byggnadsindex är Euro 11.3 millioner
- Beräknad kostnad av vattenskader som inte var ersatta av isländska försäkringsbolagen för år 2003 var Euro 3,1 millioner.

Vattenskader

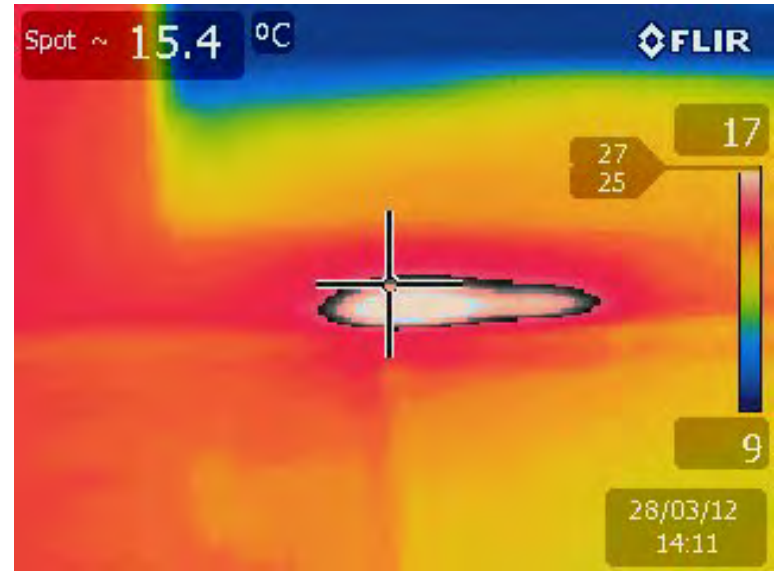
Antal skader hos Sjóvá

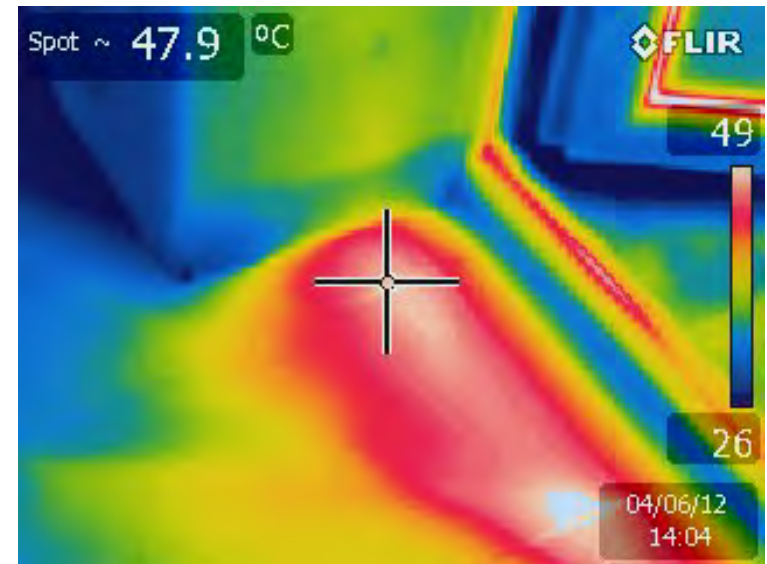
Skadeorsak

Vattenskade balkondörr

Vattenledning under dörr

Skade besiktning

Skade besiktning

Skade besiktning

Utförande slarv

Utförande slarv

Djurönäs 2013

ALUPLAST delaminering

Vatten är ca. 80 TILL 90°C varmt när det lämnar pumpcentralen

Obehag för ägare och invånare

Vattenskada från varmt vatten

Skade besiktning

Skade besiktning

Framtidadrömmar

Badplats ved stranden

Badplats ved stranden

Varm bassäng havsutsikt

Varm bassäng

Geotermisk badplats Mývatn

Ångbadet Laugarvatn

Djurönäs 2013

Laugarvatn Fontana geotermiskt bad

Laugarvatn Fontana geotermiskt bad

Blue Lagoon geotermiskt bad

Blue Lagoon geotermiskt bad

Blue Lagoon geotermiskt bad

Blue Lagoon geotermiskt bad

Sammanställning

- Geotermiskt vatten har olika sammansättning efter ursprung
- Geotermiskt vatten innehåller syre och gaser som böhövs luftas bort
- Val av rörmaterial är viktigt och är beroende av vattnets ursprung
- Kostnad för vattenskader i Island är större än kostnad för brandskader ca. Euro 12, millioner år 2012
- Antal vattenskader från inmurade (skjulta) ledningar är 45% av skadeorsaker
- Vattenskader: inget hinder att varmt vatten rinner in i fastigheten i fall av vattenskada (om fel uppstår kan fastigheten fyllas med mycket varm ånga och vatten)
- Fördelar: Opvärmning med varmt vatten är ca. 3 till 5 gånger billigare än opvärmning med olja eller electisitet

- Referans: bluelagoon.is, jardbodin.is, fontana.is